

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 20/1995 vp

Hallituksen esitys Liettuan kanssa tehdyn Eurooppa-sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Eduskunta on 29 päivänä marraskuuta 1995 lähettänyt ulkoasiainvaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 194/1995 vp.

Valiokunnassa on ollut kuultavana yksikön päällikkö Kari Mitrunen ulkoasiainministeriöstä.

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Luxemburgissa 12 päivänä kesäkuuta 1995 tehdyn Eurooppa-sopimuksen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Liettuan tasavallan välisestä assosioinnista.

Eurooppa-sopimus kattaa vapaakaupan ohella poliittisen vuoropuhelun Liettuan ja Euroopan unionin välillä. Se sisältää myös määräyksiä muun muassa työvoiman liikkuvuudesta, yritysten perustamisesta, palvelujen kaupasta, maksuista ja pääomista.

Sopimus sisältää edelleen määräyksiä, jotka liittyvät yhteistoimintaan eri aloilla ja niihin liittyvien säännösten kehittämiseen ja parantamiseen. Johtavana periaatteena on pyrkimys Liettuan lainsäädännön yhdenmukaistamiseen Euroopan yhteisöjen säännösten mukaiseksi. Tavoitteena on parantaa asteittain Liettuan liittymisvalmiuksia unioniin. Eurooppa-sopimuksen johdannossa osapuolet tunnustavat, että Liettuan lopullisena tavoitteena on jäsenyys Euroopan unionissa.

Esitys ei liity valtion talousarvioesitykseen. Esitykseen liittyy ehdotus laiksi sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti sopimuksen kanssa. Sopimus tulee voimaan sen jälkeen, kun kaikki sopimuspuolet ovat hyväksyneet sen omien menettelyjensä mukaisesti.

Liettuan Eurooppa-sopimus on luonteeltaan jaetun toimivallan sopimus eli sen määräykset kuuluvat osittain jäsenvaltion ja osittain EY:n

toimivaltaan. Suomi hyväksyy siten omalta osaltaan sopimuksen hallitusmuodon 33 §:n ja valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n mukaisesti.

Sopimuksen aineelliset määräykset eivät sisällä hallitusmuodon 33 §:n tarkoittamalla tavalla eduskunnan suostumusta vaativia määräyksiä. Sopimuksen määräykset assosiointineuvoston perustamisesta, tehtävistä ja toimivallasta kuuluvat kuitenkin hallituksen käsityksen mukaan lainsäädännön alaan.

Hallituksen käsityksen mukaan sopimuksen tarkoittama toimivallan delegointi ei merkitse sellaista Suomen oikeudenkäyttöpiiriin kuuluvan lainsäädäntövallan delegointia kansainväliselle toimielimelle, että assosiointisopimuksen hyväksyminen edellyttäisi supistetun perustuslainsäätämisjärjestyksen käyttämistä.

Valiokunnan kannanotot

Hallituksen turvallisuuspoliittisen selonteon johdosta hyväksymässään mietinnössä (UaVM 12/1995 vp) ulkoasiainvaliokunta piti pitkän aikavälin linjaratkaisuna Baltian maiden vakauden varmistamiseksi niiden liittymistä Euroopan unioniin. Samoin valiokunta korosti selonteokoon yhtyen, että Suomen tavoitteena on EU:n poliittisen kiinnostuksen ja voimavarojen suuntaaminen Baltian maihin ja koko Itämeren alueen kehittäminen.

Ulkoasiainvaliokunta pitää Liettuan kanssa tehtyä Eurooppa-sopimusta tärkeänä edistysaskelena em. tavoitteiden kannalta. Sopimuksen myötä Liettua pääsee nyt samaan asemaan kuin muut Keski-Euroopan assosiaatiomaat (Bulgaria, Puola, Romania, Slovakia, Tsekki ja Unkari). Se voi osallistua EU:n Keski-Eurooppa-strategian toteuttamiseen mukaan lukien niin sanottu vakiintunut vuoropuhelu. Sillä pyritään valmistaamaan näitä maita jäsenyyteen sitä koskevia neuvotteluja tässä vaiheessa millään tavalla enakoimatta.

Eurooppa-sopimuksella perustettava Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Liettuan välinen assosiointi luo puitteet osapuolten väliselle vuoropuhelulle ja poliittisten suhteiden kehittämiseksi. Näissä poliittisissa tapaamisissa voidaan käsitellä kaikkia molempia osapuolia kiinnostavia kysymyksiä muutosprosessin tukemiseksi ja ulkopoliittikkaa koskevien kannanottojen yhdenmukaistamiseksi.

Valiokunnan käsityksen mukaan sopimus luo entistä paremmat monenväliset institutionaaliset puitteet poliittisten suhteiden kehittämiseksi Euroopan unionin ja Liettuan välille. Samalla valiokunta kuitenkin korostaa sitä, että sopimus ei millään tavoin vähennä Suomen ja Liettuan välisten kahdenvälisten poliittisten suhteiden merkitystä, vaan se täydentää niitä.

Sopimuksella ei ole kauppapoliittisia vaikutuksia nykytilaan verrattuna. Tämä johtuu siitä, että EY:n ja Liettuan jo ennen Suomen jäsenyyttä tekemä ja vuoden 1995 alussa voimaan tullut vapaakauppasopimus tulee sellaisenaan osaksi Eurooppa-sopimusta. Eurooppa-sopimus korvaa voimaan tullessaan aikaisemman vapaakauppasopimuksen. EU-jäsenyyden myötä Suomi on jo soveltanut tätä vapaakauppasopimusta oman jäsenyyssopimuksensa perusteella.

Assosiointisopimus kattaa vapaakaupan ohella määräyksiä muun muassa työvoiman liikkuvuudesta, yritysten perustamisesta, palvelujen kaupasta, maksuista ja pääomista. Sopimus sisältää lisäksi määräyksiä, jotka liittyvät yhteistoimintaan eri aloilla. Sopimuksen keskeisenä pyrkimyksenä on Liettuan lainsäädännön yhdenmukaistaminen Euroopan yhteisöjen säännösten kanssa sopimuksen kattamilla yhteistyöaloilla ja siten Liettuan jäsenyyismahdollisuuksien parantaminen.

Sopimuksen kattamia yhteistyöaloja koskevat määräykset ovat varsin väljiä ja niillä pyritään osaltaan tukemaan ko. alojen instituutioiden luomista ja toimintaa. Eurooppa-sopimusta hallinnoi assosiointineuvosto, joka seuraa sopimuk-

sen toteutumista ja tarvittaessa määrittelee asianmukaiset menettelyt yhteistyön kehittämiseksi. Assosiointineuvostolle tulee sopimuksen perusteella myös norminantovaltaa.

Säätämisyjärjestyksen osalta ulkoasiainvaliokunta viittaa perustuslakivaliokunnan Viron Eurooppa-sopimuksesta antamaan lausuntoon (PeVL 20/1995 vp), jonka mukaan eduskunnan suostumus Eurooppa-sopimuksen hyväksymiseen on tarpeen ja sopimuksen voimaansaattamislakiehdotus voidaan käsitellä johtolauseensa mukaisesti tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä. Samoin ulkoasiainvaliokunta toistaa Viron Eurooppa-sopimuksesta antamassaan mietinnössä (UaVM 19/1995 vp) hyväksytyn pönten, jonka mukaisesti asian erikoislaatuisuuden tähden ja valtiopäiväjärjestyksen 4 a luvun säännösten tarjoamiin vaikuttamismahdollisuuksiin viitaten valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto jäsenvaltion toimivaltaan kuuluvissa lainsäädäntökysymyksissä huolehtii EU:n neuvostossa siitä, ettei assosiointineuvostossa päätetä tällaisista asioista ennen kuin niiden järjestämiseen kansallisin lainsäädäntötoimin on ollut kohtuullisesti aikaa.

Edellä esitetyn perusteella valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että Eduskunta hyväksyisi Luxemburgissa 12 päivänä kesäkuuta 1995 Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Liettuan tasavallan välisestä assosioinnista tehdyn Eurooppa-sopimuksen määräykset, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 5 päivänä joulukuuta 1995

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa varapuheenjohtaja Biaudet, jäsenet Aaltonen, Aho, Hassi, Hurskainen, Isohookana-Asunmaa, Kanerva, Kekkonen, Kor-

keaoja, O. Ojala, S. Pietikäinen, Salolainen, Tuomioja, Wahlström ja Zyskowicz sekä varajäsenet Kiljunen ja Saari.